

Sorular-Cevaplar

1- Haram Maldan Kurtulmak

2- Malda Aldatmak

Yusuf Ebu İslam'a

Sorular:

Esselamu Aleykum ve Rahmetullahi ve Berekâtuh Emirimiz. Allah sizi izzetli kılsın ve sizin elinizle bu ümmete nusret versin.

Müsadenizle iki sorum olacaktır:

Birincisi: Hisse senetleri hakkında soru soran bir kardeşe verdiğiniz cevap hakkındadır. Zira cevabın satır aralarında şöyle demişsiniz: ...Kafir olan annenize, belli bir süre içinde haram olduğunu öğrendikten sonra hisse senetlerini satması için vekalet vermişseniz, bu süre içindeki hisse senetlerinin kârlarından kurtulmanız ve bunu Müslümanların maslahatından bir maslahat için koymanız gerekir. Şerî olarak bu paraya sahip olmadığı sürece onu Müslümanların maslahatından bir maslahat için koyması gerektiğinin delili nedir. Onun bu hususta tasarrufta bulunması nasıl caiz oluyor?

İkinci soru: Ben sebze satışı alanında seyyar satıcılık yapıyorum; malı pazardan alıyorum ve aldığım yer ile aramda yaklaşık kırk kilometre mesafe var ve bazen üründe bir kusur buluyorum... Komisyon yerinin sahibine veya “simsar” denilen kişiye geri dönlüldüğünde, maldaki kusur nedeniyle malın fiyatından düşülmesi bir gelenek olmuştur. Şayet ürünü aynı gün geri iade edersem, nakliyat masrafları bana belki de ürünün fiyatından daha fazlasına mâl olmaktadır. Talep ettiğimiz bu değer veya indirimi almamız bize haram olur mu?

Cevaplar:

Ve Aleykumselam ve Rahmetullahi ve Berekâtuh.

Birincisi: Haram maldan kurtulmak hakkında olan birinci sorunun cevabı:

1- Sanki bir karışıklık yaşamışsınız ve (dolayısıyla hisse senetlerinin bu beş ay içerisindeki kârlarından, İslam'ın ve Müslümanların maslahatına olacak şekilde onlardan kurtulmanız gerekir) şeklindeki sözümüzün, sadaka anlamına geldiğini, yani bu adamın Müslümanların maslahatlarından bir maslahat için koyduğunda onun için bir ecir olacağını zannetmişsiniz. Mesele bu şekilde değildir. Zira biz, “ondan kurtulması gerekir” dedik. Yani evinizde belirli fazlalıkların olması ve sizin bunlardan kurtulmak istemeniz gibi. Şüphesiz siz bunları alıp uygun bir yere koyarsınız. Yani bu fazlalıkları alıp sokağa atarak bunlardan kurtuldum demezsiniz. Bilakis onları alacak ve onlar için uygun bir yerde olması gereken yere atacaksınız. Bu da hiç kimseye eziyet vermeden bu fazlalıkları barındıracak bir yer seçtiğiniz anlamına gelmektedir. Böylece bu fazlalıklar için en uygun ve en iyi bir yeri seçmiş olursunuz. Öyle değil mi? Dolayısıyla bu fazlalıkları alıp insanların yoluna atmanız mantıklı değildir. Zira bu şekilde onların eziyetine sebep olursunuz.

Bu nedenle onlardan kurtulmasını ve onları Müslümanların maslahatları için koymasını söyledik. Örneğin bu paraları alıp herhangi bir yere atmamalı veya çöp kutusuna koymamalıdır! Dolayısıyla kardeşim Yusuf, onlardan kurtulmalı ve onları en iyi ve en uygun bir yere koymalıdır. Ancak onlar, kendisine sevap kazandıran bir sadaka değildir. Zira Ahmed Müsned'inde Abdullah İbn Mesud'dan şöyle dediğini tahrir etmiştir: Allah'ın Rasulü Sallallahu

وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ... لَا يَكْسِبُ عَبْدٌ مَالًا مِنْ حَرَامٍ، فَيُنْفِقَ مِنْهُ فَيَبَارِكَ لَهُ فِيهِ، وَلَا ... Aleyhi ve Sellem şöyle buyurmuştur: ... وَلَا يَنْصَدُقُ بِهِ فَيُقْبَلَ مِنْهُ، وَلَا يَنْزُكُ خَلْفَ ظَهْرِهِ إِلَّا كَانَ زَادَهُ إِلَى النَّارِ، إِنَّ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ لَا يَمْحُو السَّيِّئَ بِالسَّيِّئِ، وَلَكِنْ يَمْحُو السَّيِّئَ بِطَيِّبٍ...Nefsimi elinde bulundurana yemin olsun ki... Bir kul, haramdan bir mal kazanamaz, bundan infak ederek bereket umamaz, ondan kabul olması için bir sadaka veremez ve geriye böyle bir mal bırakamaz. Bu yaptıkları ancak onun cehenneme gitmesini artırır. Şüphesiz Allah Azze ve Celle, kötülüğü kötülükle yok etmez. Kötülüğü ancak iyilikle yok eder. Temiz olmayan (helal olmayan) bir şey, pis olan (helal olmayan) bir şeyi yok etmez (temizlemez)."

2- Bazı fakihler tarafından, açık bir şekilde bir kişinin haram olan bir malı şeri harcamalara göre sarf edebileceğinin varit olduğu da bilinmelidir. Buna ise Asım İbn Kuleyb'in babasından, o da ensardan bir adamdan şöyle dediği şeklindeki rivayetini delil getirmişlerdir: (Allah'ın Rasulü Sallallahu Aleyhi ve Sellem ile cenazeye çıkmıştık. Allah'ın Rasulü Sallallahu Aleyhi ve Sellem'in kabrin başında (kabri) kazan kişiye şu nasihatle bulunduğunu işittim: Ayakları tarafından daha geniş ve başı tarafından daha geniş olsun. Geri döndüğünde karşılaştığı bir kadını çağırdı. Bunun üzerine geldi ve yemek getirdi. Sonra elini daldırdı, ardından kavim de daldırdı ve yediler. Bunun üzerine babalarımız Allah'ın Rasulü Sallallahu Aleyhi ve Sellem'in lokmayı ağızda gevelediğini gördüler. Sonra (Sallallahu Aleyhi ve Sellem) şöyle dedi: إني أجد لحم شاة أخذت بغير إذن أهلها **"Ailesinin izni olmadan alınmış bir koyun etinin olduğunu görüyorum."** Bir kadın göndermişti: (Kadın) ey Allah'ın Rasulü, bana bir koyun alması için Bakî'ye gönderdim, fakat bulamadım. Bunun üzerine -bir koyun satın alabilirim diye- bana parasını göndermesi için (haber) gönderdim fakat bulunamadı. Sonra bana bunu gönderdi. Bunun üzerine Aleyhissalatu ve's Selam şöyle dedi: ...أطعميه الأسارى **"Onu esirlere yedin..."**)

Diğerleri nezdinde Müslümanların maslahatları kelimesinden daha kapsamlı olarak geçmektedir. Zira genel olarak gönüllü sadaka şeklinde harcanabileceğini söylemişlerdir. Örneğin: Fakirlere vermek veya mescitler inşa etmek gibi. Çünkü bu eşyalar, sadaka harcamalarındandır ki bu Hanife'nin sözüdür: Haşiyetü İbn Abidin'de geçmektedir. (3/223). Maliki: Kurtubi'nin El-Camiu li Ahkami'l Kur'an. (3/366)

Fakihlerden, "Allah yolunda, yani "cihat" yolunda infak edilir" diyenler de vardır ki bu, Şeyhul İslam İbn Teymiye'nin görüşlerinden biridir. Zira Mecmuul Feteva'da şöyle diyor. (28/401): (Bir kişinin eline haram olan bir mal geçse, kendilerini bilmediğinden ve benzerlerinden dolayı onu sahiplerine vermesi mümkün değilse, onu Allah yolunda infak edebilir. Zira onun harcanması bu şekildedir. Günahları çok olan biriye, onun en büyük ilacı cihattır. Kim günahların kurtulup tövbe etmek istiyorsa ve onu da sahiplerine vermesi mümkün değilse, o (malı) sahipleri adına Allah yolunda infak edebilir. Zira bu, cihat sevabının hasıl olmasıyla birlikte kurtuluşunun en güzel yoludur...)

İkincisi: Sebze satışında çalışan hakkındaki ikinci sorunun cevabı: (... Ben sebze satışı alanında seyyar satıcılık yapıyorum; malı pazardan alıyorum ve aldığım yer ile aramda yaklaşık kırk kilometre mesafe var ve bazen üründe bir kusur buluyorum... Komisyon yerinin sahibine veya "simsar" denilen kişiye geri döndüğünde, maldaki kusur nedeniyle malın fiyatından düşülmesi bir gelenek olmuştur. Şayet ürünü aynı gün geri iade edersem, nakliyat masrafları bana belki de ürünün fiyatından daha fazlasına mâl olmaktadır. Talep ettiğimiz bu değer veya indirimi almamız bize haram olur mu?) Bitti.

Bu meselenin cevabı, İktisat Nizamı'nın 305. sayfasındaki "Hileli Satış" bölümünde açıklanmıştır. Zira şöyle geçmektedir:

(... Bir Müslümanı mal veya parada aldatmak caiz değildir. Bilakis malda var olan ayıbı açıklaması ve parada var olan sahteliği izah etmesi onun üzerine vaciptir. Dolayısıyla mala teşvik etmek veya daha yüksek fiyata satılması için malda aldatmaması gerektiği gibi malın fiyatını kabul ettirmek için parada da aldatmaması gerekir. Çünkü Rasul Sallallahu Aleyhi ve Sellem bunu kesin olarak yasaklamıştır. Nitekim İbn Mace, Ukbe İbn Amir'den Nebi Sallallahu Aleyhi ve Sellem'in şöyle dediğini rivayet etmiştir: المسلم أخو المسلم، ولا يحل لمسلم باع من أخيه بيعاً فيه عيب إلا بيّنه له **"Müslüman Müslüman'ın kardeşidir. Kardeşine, kendisinde bir ayıp (kusur) bulunan malı satması, o ayıbı ona izah etmedikçe helal olmaz."** Buharî, Hâkim

İbn Hizam'dan Nebi Sallallahu Aleyhi ve Sellem'in şöyle dediğini rivayet etmiştir: **البَّيْعَانُ بِالْخِيَارِ مَا** **Alan ve satan ayrılmadıkları müddetçe muhayyerdirler. Eğer doğru söyleyip açıklarlarsa her ikisi de satışlarında bereket bulurlar. Eğer yalan söyleyip gizlerlerse satışlarının bereketi yok olur gider.**” Alehissalatu ve's Selam şöyle buyurmuştur: **ليس منا من غش** **“Aldatan bizden değildir.”** [İbn Mâce ve Ebu Davud, Ebi Hureyra kanalıyla rivayet etmişlerdir.] Her kim hile ve aldatma ile bir fayda elde ederse, onu mülk edinemez. Çünkü bu, bir mülk edinme araçlarından değildir. Aksine yasaklanmış olan araçlardandır ve o, haram ve yasak olan bir maldır. Alehissalatu ve's Selam şöyle buyurmuştur: **لا يدخل الجنة لحم نبت من سحت، النار أولى به** **“Haramdan beslenen et (vücut) cennete giremez. Ateş, ona daha evladır.”** [Ahmed, Cabir İbn Abdullah kanalıyla rivayet etmiştir.] İster mal, isterse para olsun, hile söz konusu olunca aldatılan kimse şu iki hususta muhayyerdir: İsterse bu akdi fesheder, isterse onu sürdürür ve onun için başka bir şey (seçenek) yoktur. Yani müşteri ayıplı ve hileli malı (elinde) tutmak ve değerini, yani kusursuz olan (malın) fiyatı ile kusurlu olan (malın) fiyatı arasındaki farkı almak isterse, onun için bu şekilde olmaz; çünkü Nebi Sallallahu Aleyhi ve Sellem, onun için bir değer belirlememiştir. Sadece şu iki şey arasında muhayyer bırakmıştır: **إن شاء أمسك، وإن شاء ردها** **“Dilerse onu tutar, dilerse onu geri verir.”** [Buhari, Ebi Hureyra kanalıyla rivayet etmiştir.]...

Binaenaleyh satın aldıktan sonra maldaki kusur konusu senin için açığa çıkmıştır. Dolayısıyla sen, ya malı sahibine geri iade edip ödemiş olduğun parayı alma ya da o malı kabul etme seçeneğine sahipsin... Ancak senin, malı kabul edip “değerini” alman, yani kusurlu olan (malın) fiyatı ile kusursuz olan (malın) fiyatı arasındaki farkı alman caiz değildir. Zira senin malı satın almış olduğun pazardan uzak olman, hükmü etkilemez. Ayrıca hadiste de bu şekilde geçmediği gibi sadece şu iki husustan biri vardır: **إن شاء أمسك، وإن شاء ردها** **“Dilerse onu tutar, dilerse onu geri verir.”** [Buhari, Ebi Hureyra kanalıyla rivayet etmiştir.]

Kardeşiniz

Ata İbn Halil Ebu Raşta

H. 15 Şevval 1438

M. 09/07/2017

Cevaba, emirin aşağıdaki web sitesinden bağlanabilirsiniz:

<http://archive.hizb-ut-tahrir.info/arabic/index.php/HTAmeer/QAsingle/3816/>